

Demokrati, pacifism och imperialism (Vperjod nr 4, 30 [17] juni 1917)

Det har aldrig funnit så många pacifister som nu, när människor mördar varandra överallt på vår planet. Varje epok har inte bara sin egen teknologi och politiska former, utan också sin egen sorts hyckleri. En gång i tiden slog nationer ihjäl varandra för Kristi läras ära och för kärleken till sin nästa. Nu är det bara efterblivna regeringar som återoppar Kristus. De utvecklade nationerna skär halsen av varandra under pacifismens fana och Nationernas förbunds och den eviga fredens fana. Kerenskij och Tsereteli skriker om offensiv i namn av "en snabb fred".

Det finns ingen Juvenalis [Roms främste satiriker – öa] som kan skildra vår epok med bitande ironi. Ändå tvingas vi medge att till och med den allra mäktigaste satir skulle framstå som svag och obetydlig jämfört med den uppenbara futtighet och inställsamma dumhet, som har utlösts av det pågående kriget.

Pacifismen har samma historiska rötter som demokratin. Borgarklassen gjorde enorma ansträngningar för att förklara förhållandena mellan människor, det vill säga att ersätta en blind och idiotisk tradition med ett system av kritiskt tänkande. Arvet från medeltiden bestod av gillesbegränsningar för industrin, klassprivilegier, monarkins envælde. Den borgerliga demokratin krävde juridisk jämlikhet, fri konkurrens och parlamentsmetoder för att sköta de offentliga angelägenheterna. Dessa rationella kriterier användes givetvis också på utrikespolitikens område. Här föreföll krig vara ett sätt att lösa frågor som stod i direkt motsättning till allt "förnuft". Så den borgerliga demokratin började påpeka för nationerna – på poesins, den moraliska filosofin och auktoriserade redovisningens språk – att de skulle tjäna mer på att upprätta evig fred. Det var den borgerliga pacifismens logiska rötter.

Men ända från sin födelse led den borgerliga pacifismen av ett grundläggande fel, som också kännetecknar den borgerliga demokratin. Dess kritik riktar sig mot de ytliga politiska fenomenen, men vågar inte tränga ner till de ekonomiska orsakerna. I kapitalisternas händer har tanken på evig fred på grundval av "förnuftiga" överenskommelser, varit ännu mer illa än tankarna på frihet, jämlikhet och broderskap. Ty även om kapitalismen gjorde industriförhållandena rationella, så gjorde den inte den samhällliga organiseringen av ägandet rationellt. Och på så sätt förberedde den destruktiva verktyg som inte ens den "barbariska" medeltiden någonsin hade drömt om.

De ständigt bittra internationella relationerna och militarismens ständiga ökning undergrävde pacifismens realism. Ändå fick pacifismen ett nytt liv från just dessa ting, ett liv som skiljer sig från dess tidigare period som den lila och blodfärgade solnedgången skiljer sig från den rosenfärgade soluppgången.

Decennierna innan det nuvarande kriget kan mycket väl ha varit avsedda som en period av väpnad fred. Under hela denna period skedde det ständiga fälttåg och slag utkämpades, men enbart i kolonierna.

Eftersom dessa krig ägde rum i länder som beboddes av underutvecklade och maktlösa folk, så medförde de en uppdelning av Afrika, Polynesien och Asien, och rörde vägen för det nuvarande världskriget. Men eftersom det trots en lång rad hårda konflikter inte hade ägt rum några krig i Europa sedan 1871, började det efterhand uppstå en allmän uppfattning i småborgerliga kretsar att

arméernas tillväxt var en garanti för freden, som till sist skulle föreskrivas i internationell lag och vara sanktionerad i alla institutioner. Men successivt hopade sig orsaker till en världskonflikt, och den nuvarande syndafloden var på väg.

Teoretiskt och politiskt står pacifismen på samma grundvalar som teorin om samhällsintressenas samstämmighet. Fientligheten mellan de kapitalistiska länderna har samma ekonomiska rötter som motsättningarna mellan klasserna. Och om vi går med på möjligheten av en gradvis minskning av klasskampens skärpa, så behövs det bara ett steg till att acceptera en gradvis uppmjukning och reglering av de internationella relationerna.

Det är småbourgeoisin som är källan till den demokratiska ideologin, med alla dess traditioner och illusioner. Under 1800-talets andra hälft genomgick den en fullständig inre omvandling, men försvann ingalunda från det politiska livet. Samtidigt som den kapitalistiska teknologins utveckling obevekligt undergrävde småbourgeoisins ekonomiska funktion, så kunde den allmänna rösträtten och allmänna värnplikten tack vare småbourgeoisins stora numerär ge den ett intryck av att ha politisk betydelse. I så måtto som storkapitalet inte raderade ut småbourgeoisin, så använde det ett system av tilltro för att underordna den under sina egna syften. Sedan behövde bara storkapitalets politiska representanter låtsas sätta tilltro till denna klass' uttalade teorier och fördomar för att underkasta småbourgeoisin sina egna syften på det politiska området. Det var därför som vi under årtiondet innan kriget, sida vid sida med reaktionärt imperialistiska politiska ansträngningar, kunde bevittna en bedräglig blomstring av den *borgerliga demokratin* med åtföljande reformism och pacifism. Kapitalet använde småbourgeoisin och dess ideologiska fördomar för att driva kapitalets imperialistiska mål.

Det finns troligen inget land där denna dubbla process var så uppenbar som i Frankrike. Frankrike är finanskapitalets klassiska land. Det lutar sig mot stödet från världens mest konservativa och antalsmässigt mycket starka småbourgeoisin i städerna och på landsbygden. Genom sina utlandslån, kolonier och allians med Ryssland och England, var Tredje republikens övre finanskretsar indragna i världspolitikens samtliga intressen och konflikter. Och ändå är den franska småborgaren rakt igenom lantlig. Han har alltid uppvisat en instinktiv motvilja mot geografi, och har hela sitt liv fruktat kriget som djävulen – om bara därför att han i de flesta fall bara har en son, som ska arva hans företag och lösöre. Denne småborgare skickar en radikal till parlamentet, eftersom de har lovat att bevara freden – å ena sidan med hjälp av ett förbund av nationer och obligatorisk internationell medling, och å den andra genom att samarbeta med ryska kosackerna, som ska hålla den tyske kejsaren i schack. Denne radikala deputerade har hämtats från landsbygdsadvokatens krets, och åker till Paris med de bästa intentioner, men också utan minsta kunskap om var Persiska golfen ligger, och hur och vem som använder Bagdad-järnvägen. Gruppen av radikal-”pacifistiska” deputerade gav upphov till en radikal regering, som omedelbart fann sig vara bunden till händer och fötter av alla diplomatiska och militära åtaganden och finansiella intressen som den franska börsen hade i Ryssland, Afrika och Asien. Utan att någonsin upphöra med de rätta pacifistiska ordvändningarna, fortsätter regeringen och parlamentet automatiskt att driva en världspolitik som drar in Frankrike i krig.

Trots att den engelska och amerikanska pacifismen har andra sociala och ideologiska former (eller i fallet USA saknar sådana) så genomför de i grund och botten samma uppgift. Den uttrycker små- och mellanbourgeoisins farhågor för en världskatastrof där de kan förlora allt sitt oberoende.

Pacifismen lugnar deras samveten – med hjälp av kraftlösa tankar om nedrustning, internationell lag och världsdomstolar – bara för att i det avgörande ögonblicket leverera deras kropp och själ till imperialismen, som nu mobiliserar allting för sina syften: industrin, kyrkan, konsten, den borgerliga pacifismen och patriotiska ”socialismen”.

”Vi har alltid varit mot krig: våra företrädare, vår regering har varit mot krig”, säger de franska småborgarna, ”därför måste kriget ha påtvingats oss, och i namn av våra pacifistiska ideal måste vi kämpa till slutet.” Och de franska pacifisternas ledare, baron d'Estournelles de Constant, skriver under på denna pacifistiska filosofi om ett imperialistiskt krig med ett svulstigt *jusqu'au bout* [till slutet – öa].

För sin krigsföring behöver den engelska aktiebörsen först och främst pacifister av liberalen Asquiths och den radikala demagogen Lloyd Georges typ. ”Om dessa personer går in för krig”, säger de engelska massorna, ”så måste rätten vara på vår sida.” På så sätt fyller pacifismen en viktig roll i krigets ekonomi, jämsides med giftiga gaser och inflationsdrivande regeringslån.

Ännu tydligare är den småborgerliga pacifismens underordnade roll i förhållande till imperialismen i USA. Där dikterar bankerna och trusterna den faktiska politiken ännu tydligare än någon annanstans. Redan innan kriget drev USA:s enorma utveckling av industrin och utrikeshandeln systematiskt landet i riktning mot världssintressena och världspolitiken. Kriget i Europa gav denna imperialistiska utveckling en formligen feberaktig fart. Vid en tidpunkt då många välmenande personer hoppades på att den europeiska slakten skulle få den amerikanska borgarklassen att hata militarismen, så förde i själva verket inte händelserna i Europa in den amerikanska politiken i psykologiska utan materiella banor, som ledde till ett rakt motsatt resultat. USA:s export, som 1913 uppgick till 2.466 miljoner dollar ökade 1916 till 5.481 miljoner dollar! Lejonparten av denna export tillföll givetvis krigsindustrin. När Tysklands obegränsade ubåtskrig plötsligt stoppade denna export till de allierade länderna, så innebar det inte bara att detta inflöde av monstruösa profiter upphörde, utan hela den amerikanska industrin hotades av en aldrig tidigare skådad kris, eftersom den helt och hållet hade organiserats på krigsbasis.

Detta kunde inte fortgå utan någon form av motstånd från folkmassorna. Den första stora uppgiften för USA:s inhemska diplomati under krigets första fjärdedel var att övervinna deras oorganiserade missnöje, och få dem att samarbeta patriotiskt med regeringen. Och det är historiens ironi att det var den officiella ”pacifismen” och den ”oppositionella pacifismen” som skulle bli de verktyg som användes för att *lära massorna militära ideal*.

Bryan gav förhastat och ljudligt uttryck för lantbrukarnas och överhuvudtaget ”den lille mannens” naturliga motvilja mot alla sådana saker som världspolitik, militärtjänst och högre skatter. Men samtidigt skickade han vagnslaster med petitioner, såväl som sändebud, till sina pacifistiska kumpaner i regeringsledningen. Bryan gjorde allt i sin makt för att bryta den revolutionära udden av rörelsen. ”*Om kriget kommer*”, telegraferade Bryan i samband med ett antikrigsmöte i Chicago förra februari, ”*så kommer vi naturligtvis att stöda regeringen*, men för närvarande är det vår heliga plikt att göra allt i vår makt för att bevara nationen från krigets fasor.” Dessa få ord innehåller hela den småborgerliga pacifismens hela program: ”att göra allt i vår makt mot kriget” betyder att ge den folkliga ilskan ett utlopp i form av harmlösa demonstrationer, efter att dessförinnan ha givit regeringen garantier om att den i händelse av krig inte kommer att möta något verkligt motstånd från den pacifistiska delen.

Den officiella pacifismen kunde inte önskat sig något bättre. Nu kunde den ge tillfredsställande garantier om imperialistisk "beredskap". Efter Bryans deklARATION räckte det att förklara krig för att tysta hans ljudliga motstånd mot kriget. Och Bryan marscherade rakt över till regeringssidan. Och inte bara småbourgeoisin, utan också arbetarnas breda massor, sa till sig själva: "Om vår regering, med en så uttalad pacifist som Wilson i ledningen, förklarar krig, och om till och med Bryan stöder regeringen i kriget, så måste det vara ett oundvikligt och rättfärdigt krig..." Det är uppenbart varför de borgerliga demagogernas skenheliga, kväkarlika pacifism skattas så högt inom industriella och finansiella kretsar.

Trots de uppenbara skillnaderna spelar vår mensjevnikiska och socialistrevolutionära pacifism faktiskt samma roll som den amerikanska pacifismen. Den resolution om kriget som antogs av allryska arbetar-, soldat- och bondedeputerades sovjetkongress fördömer inte bara kriget ur pacifistisk synvinkel, utan också på grund av krigets imperialistiska karaktär. Kongressen deklarerar att kampen för att snabbt avsluta kriget är "den revolutionära demokratins viktigaste uppgift". Men alla dessa förutsättningar används bara för att dra slutsatsen: "fram till den tidpunkt då kriget kan avslutas av demokratins internationella krafter, *kommer den ryska revolutionära demokratin att vara tvungen att på alla sätt samarbeta för att stärka arméns stridskraft och göra den effektiv både för offensiva och defensiva aktioner.*"

Precis som den provisoriska regeringen menade kongressen att en omarbetning av de gamla internationella avtalen var beroende av en frivillig uppgörelse med den allierade diplomatin, som genom själva sin natur varken vill eller kan avsäga sig krigets imperialistiska mål. I spåren på sina ledare gör kongressen "demokratins internationella krafter" beroende av socialpatrioternas vilja, som är bundna med järnkedjor till sina imperialistiska regeringar. Efter att kongressmajoriteten frivilligt har begränsat frågan om "ett snart slut på kriget" till detta charmerande sällskap, så kommer den på den praktiska politikens område fram till en mycket definitiv slutsats: *offensiv på den militära fronten.* Denna "pacifism", som konsoliderar och tuktar den småborgerliga demokratin och får den att stöda en offensiv, borde tydligen inte bara stå på god fot med de ryska imperialisterna utan också de allierade nationerna.

Miljukov säger: "I namn av vår trohet mot våra allierade och de gamla (diplomatiska) avtalen måste vi ha en offensiv."

Kerenskij och Tsereteli säger: "Även om de gamla (diplomatiska) avtalen fortfarande inte har omarbetats, måste vi ha en offensiv."

Argumenten kanske skiljer sig, men politiken är den samma. Och det kan inte heller vara på något annat sätt, eftersom Kerenskij och Tsereteli är oskiljaktigt knutna till Miljukovs parti i regeringen. I själva verket står Dans socialpatriotiska pacifism, såväl som Bryans kväkarpacifism, båda i imperialismens tjänst.

Därmed blir den ryska diplomatin viktigaste uppgift inte att få de allierades diplomati att avstå från den ena eller andra handlingen eller att omarbeta det ena eller det andra, utan att få de allierades diplomater att tro på att den ryska revolutionen är säker, frisk och vederhäftig. I sitt tal till den amerikanska kongressen den 10 juni, karakteriserade ambassadör Bachmetjev den provisoriska regeringen huvudsakligen utifrån denna synvinkel.

"Alla dessa omständigheter", sa ambassadören, "pekar på det faktum att den provisoriska

regeringens makt och betydelse växer varje dag, att den provisoriska regeringen hela tiden blir allt bättre på att hantera alla de element som leder till katastrof, vare sig de tar formen av reaktionär propaganda eller agitation från den yttersta vänstern. *För närvarande har den provisoriska regeringen bestämt sig för att vidta de mest drastiska åtgärder i denna riktning, och om så behövs ta till tvång, även om den ständigt anstränger sig för att lösa alla frågor på ett fredligt sätt.*”

Det råder inget tvivel om att våra ”försvarares” ”nationella ära” förblir helt oberörd medan den ”revolutionära demokratin” ambassadör ivrigt övertygar den amerikanska penningssaristokratins parlament om den ryska regeringens villighet att spilla det ryska proletariats blod i namn av ”ordning”, som först och främst innebär trohet mot den allierade kapitalismen.

Och samtidigt som Bachmetjev stod med mössan i hand i närvaro av kapitalismens företrädare och lät detta förödmjukande tal passera sina läppar, så förklarade Tsereteli och Kerenskij för den ”revolutionära demokratin” att det inte gick att klara sig utan de väpnade styrkorna i kampen mot ”vänsterns anarki”, och hotade att avväpna Petrograds arbetare och regementet som gjorde gemensam sak med dem. Vi vet att dessa hot kom i grevens tid: de var ett starkt argument för att få igenom det ryska lånet från Wall Street. Ni förstår, herr Bachmetjev kunde säga: ”vår revolutionära pacifism skiljer sig inte i något avgörande avseende från er sorts pacifism, och om ni litar på Bryan så finns det ingen anledning att misstro Tsereteli.”

Det återstår bara för oss att ställa en fråga: Hur mycket ryskt kött och blod kommer det att krävas, vid fronten såväl som hemmavid, för att säkra de ryska lånen, som i sin tur ska garantera vår fortsatta trohet mot de allierade?

30 [17] juni 1917

(Översättning: Göran Källqvist)